

Melkquotum, last of lust?

Veeteelt-onderzoek: ondanks hoge quotumkosten blijft investeren in melkquotum favoriet

De dalende marges in de melkveehouderij zorgen voor een lange terugverdientijd van aangeschaft melkquotum. Toch blijft investeren in melkquotum voor veehouders favoriet, méér nog dan vier jaar geleden, blijkt uit het lezersonderzoek van Veeteelt. Even gas terugnemen is volgens Henk van Dijk van de Gibo-groep wel op zijn plaats: 'Veehouders moeten durven om een jaar geen quotum aan te schaffen.'

Geef een Vlaamse of Nederlandse veehouder 100.000 euro en hij zal er, zonder daar lang over na te hoeven denken, melkquotum van kopen. Ondanks de lage winstmarges en de forse melkquotumprijzen blijft de wens om melkquotum aan te kopen onveranderd groot. Dat blijkt uit een lezersonderzoek dat onderzoeksbureau Environs in opdracht van Veeteelt afgelopen zomer in Nederland en Vlaanderen uitvoerde (zie kader). Van de Nederlandse veehouders zou 68 procent het beschikbare geld direct investeren in melkquotum, bij de Vlaamse collega's koos 57 procent in eerste instantie voor melkquotum. Volgens Henk van der Steege, directeur van agrarisch bemiddelingsbureau Steegro BV, zijn de uitkomsten niet echt verrassend. 'Het enige opvallende is misschien wel dat veehouders het geld niet besteden aan zichzelf, het gezin of het verbouwen van het huis. In de agrari-



Eddy Leloup:
'Oudere generatie veehouders niet enthousiast over nieuw Belgisch quotumsysteem'



Jan van Weperen:
'Bij weinig quotumhandel blijft de prijs gelijk. Dat is toch raar'

Henk van Dijk:
'Aanschaf melkquotum levert eerste acht jaar geen bijdrage aan inkomen'



Henk van der Steege:
'Voorstellen nieuw quotumsysteem is bangmakerij'



sche wereld is het bijna vanzelfsprekend dat wanneer er geld is, het geïnvesteerd wordt in het bedrijf. De tijd heeft natuurlijk bewezen dat zoiets verstandig is. Inmiddels weten we ook dat veehouders die de afgelopen 20 jaar gekozen hebben voor de aanschaf van melkquotum, nu nog een levensvatbaar bedrijf hebben.'

De uitkomst van de Veeteelt-enquête is ook voor Jan van Weperen, vakgroepvoorzitter melkveehouderij van de NLTO, geenszins verrassend. 'De wil om koeien te blijven melken zit de veehouders in de genen. Om voldoende gezinsinkomen te behouden in een tijd waarin de marges per kilogram melk steeds kleiner worden, zien veel veehouders maar één optie: het vergroten van de melkplas.' Van Weperen constateerde, onder andere in zijn rol als voorzitter van de begeleidingscommissie van het LEI-rapport 'Geen cent te veel', dat al die investeringen in melkquotum wel tot een behoorlijke lastendruk op het inkomen hebben geleid. Het Landbouw Economisch Instituut (LEI) becijferde dat de quotumkosten per bedrijf gemiddeld gestegen zijn van 1,5 eurocent per kg melk in 1991 tot 6 eurocent in 2003. Daardoor bedraagt het aandeel van de quotumkosten in de totale kostprijs inmiddels 15 procent. 'De quotumkosten hangen als een molensteen om de nek van de melkveesector', aldus Van Weperen. 'De variabele kostprijs ligt in de omringende landen op een vergelijkbaar niveau, maar we verliezen de concurrentieslag door de grotere kostenposten voor grond, quotum en arbeid. Bedrijfseconomisch is het voor de meeste bedrijven onverantwoord geworden om te investeren in melkquotum.'

Veeteelt-lezersonderzoek

Meer interesse in aanschaf quotum, grond uit de gratie

In opdracht van Veeteelt voerde onderzoeksbureau Environs deze zomer een uitgebreid onderzoek uit onder 350 Nederlandse en 150 Vlaamse melkveehouders. Naast vragen over het leesgedrag kwam het management uitgebreid aan de orde, waarover Veeteelt de komende tijd verslag doet.

Net als vier jaar geleden, toen een soortgelijk onderzoek plaatsvond, werd gevraagd wat veehouders zouden doen wanneer ze vrij de beschikking hadden over 100.000 euro. Het

kopen van melkquotum werd het meest genoemd, ondanks alle onzekerheden en hoge prijzen zelfs vaker dan vier jaar geleden. In 1999 waren er nog veel onduidelijkheden over de mestwetgeving en stond grond nog flink in de belangstelling. Maar grond is inmiddels uit de gratie zo blijkt uit het onderzoek: slechts 2 procent van de ondervraagden zou momenteel nog willen investeren in grond. Wie de tabellen bestudeert ziet dat het totale percentage boven de honderd uitkomt. Dit wordt veroorzaakt door-

dat sommige ondervraagden twee prioriteiten stelden.

Ook de Vlaamse veehouders geven hun geld het liefst uit aan quotum. Door de structuur van meer gemengde bedrijven is de bereidheid te investeren in grond wel iets hoger dan in Nederland. Ook de wens om te investeren in machines zal daarmee te maken hebben. Opvallend is wel dat het met name de Vlaamse veehouders jonger dan veertig jaar zijn die willen investeren in machines.

Tabel 1 – Veeteelt-vraag: in hoeverre vindt u het verstandig dat het leasen van melk aan banden wordt gelegd? (Nederland)

	koeien			leeftijd		
	totaal	30-49	50-69	>70	<40	>40
zeer verstandig	34	19	33	48	45	30
redelijk verstandig	35	36	39	30	33	36
tamelijk onverstandig	21	30	17	17	13	25
zeer onverstandig	10	15	11	5	9	10

Tabel 3 – Veeteelt-vraag: in hoeverre vindt u het een verstandige maatregel dat de mogelijkheden tot quotumaankoop worden verruimd? (Vlaanderen)

	koeien			leeftijd		
	totaal	30-49	50-69	>70	<40	>40
zeer verstandig	27	23	27	34	25	28
redelijk verstandig	48	54	40	46	54	45
tamelijk verstandig	15	13	20	12	9	18
zeer onverstandig	10	10	13	8	12	9

Tabel 2 – Veeteelt-vraag: waaraan zou u 100.000 euro uitgeven wanneer u dat vrij te besteden had? (Nederland)

	%		koeien			leeftijd	
	2003	1999	30-49	50-69	>70	<40	>40
quotum kopen	68	54	65	70	70	77	64
gebouwen	28	22	28	27	29	36	24
melkapparatuur	7	8	4	7	9	9	6
machines	5	2	6	7	2	3	5
grond	2	35	2	2	2	0	3

Tabel 4 – Veeteelt-vraag: waaraan zou u 100.000 euro uitgeven wanneer u dat vrij te besteden had? (Vlaanderen)

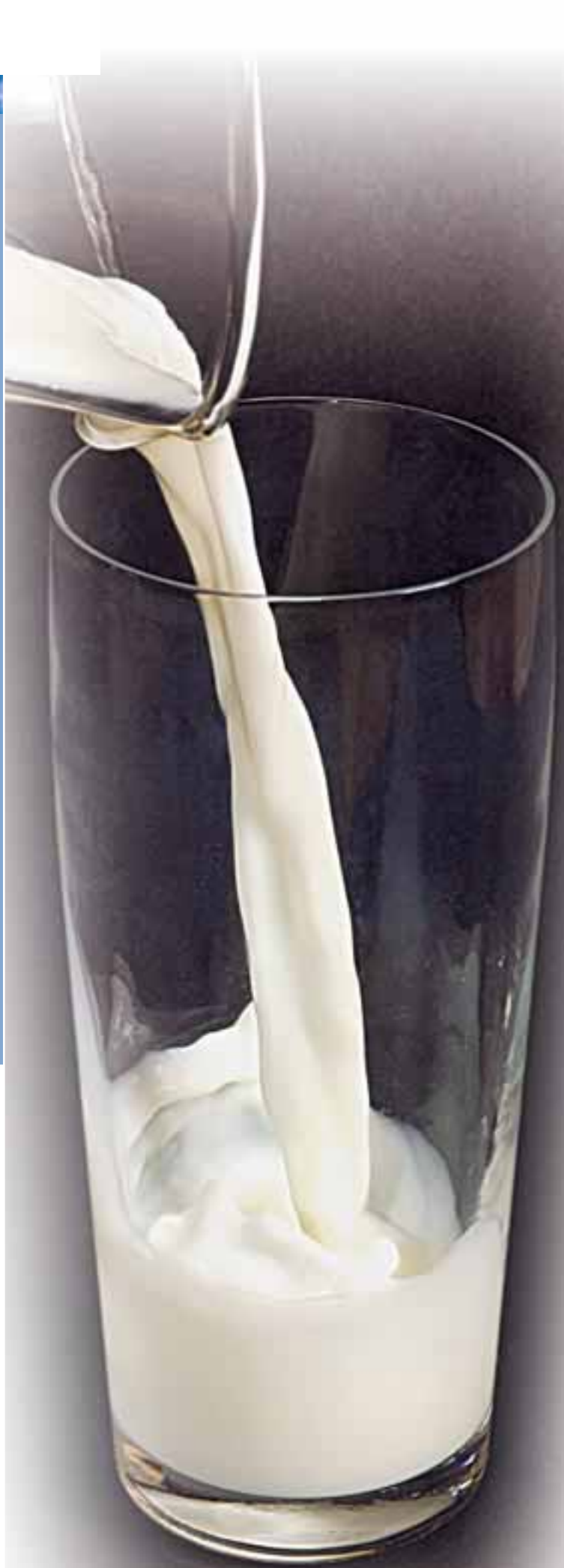
	koeien			leeftijd		
	totaal	30-49	50-69	>70	<40	>40
quotum	57	54	61	60	64	53
gebouwen	26	25	27	27	30	24
grond	9	11	13	—	6	10
melkapparatuur	8	8	3	12	4	10
machines	7	3	11	12	12	4

Koop eens een jaar geen quotum

Henk van Dijk, bedrijfskundig adviseur van de Gibo-groep, kan zich vinden in de redenatie van Van Weperen. 'Inmiddels is de prijs van melkquotum zo hoog geworden dat bij de huidige winstmarges de aanschaf van quotum de eerste acht jaar geen enkele bijdrage levert aan het inkomen', aldus Van Dijk. 'Op bedrijven die naast de investering in quotum genoodzaakt zijn te investeren in stalruimte of een nieuwe melkput is de terugverdientijd nog veel langer.' Van Dijk geeft verder aan dat ook banken steeds voorzichtiger worden met het verstrekken van leningen om quotum aan te schaffen. 'Een veehouder die hoort dat hij voorlopig voor het laatst een hypotheek voor melkquotum kan opnemen, zou eens goed achter zijn oren moeten krabben of quotumaanschaaf in zijn situatie wel zo verstandig is. "Dit jaar koop ik eens geen quotum", zou je als goed ondernemer af en toe moeten durven zeggen.'

De uitspraak van Van Dijk staat haaks op de informatie uit het lezersonderzoek van Veeteelt. Want net als Nederlandse melkvee-houders willen ook de Vlaamse veehouders blijven investeren in quotum. 'De bedrijven die willen blijven bestaan, zullen wel moeten', zo vertelt Eddy Leloup, adviseur van het hoofdbestuur van de

Boerenbond, afdeling melkveehouderij. De Vlaamse veehouders staan aan de vooravond van veranderingen van het Vlaamse quotumsysteem. Dat moet meer mobiliteit en hopelijk lagere prijzen voor het melkquotum teweegbrengen. De nieuwe voorstellen worden met gematigd enthousiasme ontvangen, zo blijkt eveneens uit de Veeteelt-enquête. Op de vraag: 'In hoeverre vindt u het verstandig dat de mogelijkheden voor quotumaankoop worden verruimd?' antwoordde slechts 27 procent dat dat een zeer verstandige zet zou zijn. 'Die uitslag komt overeen met de enquête die de Boerenbond onlangs hield onder Vlaamse veehouders', vertelt Leloup. 'De groep veehouders in de leeftijd van 35 tot 45 jaar is over het algemeen wel enthousiast over de nieuwe voorstellen. Zij hebben al een relatief goede bedrijfsomvang en voldoende draagkracht om verder uit te breiden. De groep jonge veehouders is daarentegen aarzelend, terughoudend en erg berekenend of een forse uitbreiding naast de kostbare bedrijfsovername er wel vanaf kan. De oudere generatie is het minst enthousiast, dat is de groep die een keuze moet maken tussen groei en verkoop. Zij houden liever vast aan de huidige regeling die hen beschermt tegen zichzelf dan aan een regeling waarin



vooral gekozen moet worden voor groei. Persoonlijk denk ik dat er maar één juiste weg te bewandelen is: groeien.'

Aan de Nederlandse veehouders werd gevraagd wat zij vinden van het aan banden leggen van het leasen. Ook hier heerst verdeeldheid: veehouders met relatief kleine bedrijven vragen zich af of het een gunstige ontwikkeling is, terwijl de grotere bedrijven enthousiaster zijn (zie kader).

'We hebben onlangs in ons cliëntenbestand gekeken naar wie er nu allemaal gebruikmaakt van de mogelijkheid tot leasen', vertelt Van Dijk van de Gibo-groep. 'Daaruit bleek dat gemiddeld 5,3 procent van het melkquotum uit lease-melk bestond. Gemiddeld komt het er dan op neer dat een bedrijf ongeveer 30.000 kg melk via leasequotum aan de fabriek levert'. Van Dijk verwacht niet dat alle bedrijven in staat zullen zijn om deze hoeveelheid quotum te kopen wanneer het structureel verleen aan banden wordt gelegd. 'Met de huidige prijzen is de terugverdientijd te lang. Veel bedrijven zullen de koers moeten verleggen of een pas op de plaats maken en vooral kijken of ze de kostprijs nog terug kunnen schroeven om de winstmarge te vergroten.'

LEI-rapport 'geen cent te veel'

In samenwerking met het ministerie van LNV en de drie belangrijkste belangenbehartigers in de melkveesector LTO Nederland, NMV en NAJK bekeek het LEI in de afgelopen maanden verschillende voorstellen om quotumprijs te verlagen. Het LEI berekende dat prijsverlaging de meeste kans van slagen heeft bij een gelijktijdige introductie van de huurkoopmaatschap en een melkquotumbeurs. 'De huurkoopconstructie biedt de verkoper belastingvoordeel. Het voordeel voor de koper is dat hij gespreid kan betalen', legt Van Weperen uit. Van Weperen was voorzitter van de begeleidingscommissie van het onderzoek. 'De koper en de verkoper moeten een meerjarige verbintenis met elkaar aangaan en bereid zijn om het financiële voordeel met elkaar te delen', vertelt Van Weperen. Door gelijktijdig een quotumbeurs te introduceren zal de quotummarkt bovendien transparanter worden, zo verwachten de onderzoekers van het LEI. 'Wanneer je als veehouder nu quotum wilt kopen maak je een belronde langs verschillende quotumaanbieders, maar je blijft het gevoel houden dat je geen goede objectieve informatie krijgt', stelt Van Weperen. 'Bovendien zie je dat in tijden, waarin weinig quotum verhandeld wordt, de quotumprijs nagenoeg gelijk blijft. Dat is toch raar wanneer je denkt dat er een vrij marktmechanisme zou moeten spelen.' Dat quotumhandelaars de prijs kunstmatig hoog houden of veel geld overhouden aan de transacties wil Van Weperen niet beweren. 'Dat het een lucratieve handel is, blijkt wel uit het feit dat zoveel partijen zich ermee bezighouden.'

Bij de introductie van een quotumbeurs zullen quotumbemiddelaars buitenspel komen te staan. Toch denkt Van der Steege van Steegro BV, waarbij het bemiddelen in melkquotum een groot deel van de bedrijfsomzet bepaalt, niet dat met de introductie van een beurs de prijs van melkquotum zal dalen. 'Het zal niets veranderen aan vraag of aanbod. Dat zal alleen het geval zijn wanneer je bepaalde bedrijven ook uitsluit van deelname, je krijgt dan beperkte wijzigingen. Maar wie sluit je dan uit en hoe zouden we dat moeten uitvoeren?', reageert Van der Steege. 'Bovendien, wat kost het in stand houden van de beurs? Er zal een organisatie moeten zijn die de boel draaiende houdt. Voordat zoiets een keer vloeiend werkt tegen gunstige tarieven... Nee, ik lees in het rapport van het LEI weinig nieuws. Ik denk dat er alleen maar mee geprobeerd wordt mensen bang te maken en hen te laten overwegen melkquotum te verkopen nu het nog geld waard is.'

Van Weperen staat wél volledig achter de nieuwe voorstellen, die momenteel door alle deelnemende belangenbehartigers bestudeerd worden. 'We moeten met z'n allen nu de voorstellen adopteren, het is echt de hoogste tijd. Wanneer de achterban daar anders over denkt zullen we dat moeten accepteren, maar dan moeten we ook niet langer zeuren over een hoge kostprijs van het melkquotum.'

Jaap van der Knaap